

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ АКТИВ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Статтю присвячено визначенню загальнометодичних принципів класифікації загалом і класифікації процесуальних актів кримінального судочинства, зокрема. Класифікація широко застосовується у різних галузях наукової та практичної діяльності з пізнавальною метою та є необхідною стороною кожного пізнавального акту.

The article deals with the problem of the classification. The autor suggests classification criminal process act.

Проведення досудового розслідування залежно від його складності та специфіки завжди пов'язано з виробленням і прийняттям значної кількості процесуальних актів кримінального судочинства, які розрізняються між собою змістом, формою, призначенням. Сукупність процесуальних рішень і дій щодо реалізації цих процесуальних рішень, що здійснюються під час судочинства, є підсистемою стосовно кримінального судочинства як складної та чітко організованої цілісної системи. Для повнішого й точнішого розкриття внутрішньої сутності різноманітних кримінально-процесуальних актів слідчого, особи, яка провадить дізнання, судді, прокурора, визначення місця та значення актів у структурі кримінально-процесуальної діяльності, доцільно згрупувати їх за певними ознаками та критеріями, за якими вони розрізняються, тобто класифікувати.

Для з'ясування проблеми класифікації процесуальних актів кримінального судочинства спочатку слід визначити загальнометодичні принципи класифікації. Слово класифікація походить від німецького *Klassifikation*, яке, в свою чергу, походить від латинських слів *classis* — розряд і *facere* — робити) має значення "розподіл чого-небудь за класами, групами згідно з наявними ознаками" [1, с. 526]. З огляду філософії класифікація є логічною процедурою, особливим випадком застосування поділу обсягу поняття. Від звичайного поділу класифікація відрізняється тим, що здійснюється не за будь-якою ознакою, а є процедурою розподілу певних об'єктів на класи, види, роди, типи, жанри відповідно до найсуттєвіших ознак, які притаманні об'єктам. Поділ обсягу поняття здійснюється за певною ознакою чи сукупністю

Красницька Анжела Віталіївна — старший викладач кафедри юридичного документоведення НАВСУ, майор міліції.

ознак, яка називається підставою поділу. Вибір підстави залежить від мети, заради якої здійснюється поділ. Правильна класифікація має відповідати таким формальним вимогам: 1) поділ множини на групи слід здійснювати за однією ознакою; 2) кожен елемент повинен входити до одного класу; 3) підмножини, на які поділено множину, не повинні містити спільних елементів.

З'ясувавши загальні поняття та вимоги щодо класифікації, розглянемо класифікацію документів, яку краще робити за різними ознаками незалежно одна від одної, тобто зробити паралельну рубрикацію, що складатиметься з різних фасетів — окремих часток класифікаційної системи, де всі види документів виокремлюються за однією ознакою [2]. Види документів, що виокремлюються за певною ознакою, становлять певний фасет класифікації. Таких фасетів може бути багато, залежно від того скільки ознак документа використовується як підстава поділу. Фасети, в яких використовуються ознаки класифікації, споріднені за походженням, можна об'єднати в блок. Наприклад, нормативно-правовий акт можна розглядати з таких фасетів, тобто поглядів: 1) органу, який видав нормативно-правовий акт; 2) його виду; 3) змісту акта; 4) дати його видання; 5) юридичної сили; 6) строку дії; 7) моменту вступу в силу; 8) змін і доповнень, які вносяться в процесі його дії.

Документи класифікують, зокрема, за характером мовної системи, в якій втілено інформацію. До мовних знакових систем належать лише природні мови, якими розмовляють люди (англійська, українська, французька тощо), та штучні мови, призначені для заміни природної мови в необхідних умовах (азбука Морзе, інформаційно-пошукова мова для електронно-обчислювальних машин). За належністю знаків запису до певних знакових систем розрізняють документи: писемні (або текстові), ізографічні (складаються із зображень), картографічні, технічно-кодовані. За способом фіксації інформації документи можна класифікувати на рукописні (створюються "ручним способом", але не завжди методом письма, наприклад, малюнки, креслення, схеми) та друковані (створюються шляхом механічного тиражування та за допомогою технічного пристрою як результат автоматичного відтворення дійсності (звуковий запис, фотографії).

У криміналістиці документи класифікуються за такими ознаками: а) за джерелом — офіційні, приватні; б) за способом передачі інформації — відкриті, кодовані; в) за юридичною природою — справжні та підроблені; г) за способом виконання — рукописні, машинописні, виконані поліграфічними способами, за допомогою комп'ютерної техніки тощо; д) за природою відображення змісту — фото-, кінодокументи, документи на магнітних носіях (текстові, фоно-, відеодокументи), паперові текстові документи [3, с. 265-266].

У кримінальному процесі класифікації надається важлива роль і окрім свого гносеологічного значення як одного із засобів пізнання, також є одним із засобів практичної діяльності, оскільки дозволяє упо-

рядкувати величезну кількість кримінально-процесуальних актів, виявити ті тенденції, що характеризують розвиток усього комплексу рішень слідчого, судді, прокурора, а також співвідношення процесуальних актів та їх ієрархію. Класифікація процесуальних актів слугує засобом розкриття зв'язку між групами (класами, родами, типами) об'єктів, що класифікуються, та проникнення в суть явищ, які пізнаються, заради правильної оцінки одержаної доказової інформації.

Існують різні класифікації кримінально-процесуальних документів, за різноманітними підставами й ознаками, які дозволяють згрупувати всі кримінально-процесуальні документи у визначену систему, усвідомити їх групові властивості й особливості та уточнити місце кожного виду акта у загальній системі процесуальних актів кримінального судочинства, а також їх роль у процесі кримінально-процесуального доказування. Це, в свою чергу, дозволить правильно формулювати в законі процесуальні правила складання, перевірки й оцінки кримінально-процесуальних актів, правові вимоги до їх змісту та їх форми.

Вченими-процесуалістами неодноразово здійснювалися спроби створити всебічну, науково обґрунтовану і повну класифікацію кримінально-процесуальних актів. Достатньо вказати на роботи А.Я. Дубинського, В.А. Дуніна, В.С. Зеленецького, Л.Д. Кокорєва, Д.П. Котова, З.Ф. Ковриги, П.А. Лупинської, О.Р. Михайленка, Н.Г. Муратової, В.Т. Томіна, С.С. Тютенєва, Р.Х. Якупова. Запропоновані окремими авторами класифікації актів здебільшого ґрунтуються на одній підставі, чого недостатньо для з'ясування процесуальної природи актів кримінального судочинства та розуміння їх значення у кримінальній справі. Одні автори, виходячи з того, що процесуальні акти державних органів (слідства, прокуратури та суду) утворюють єдину систему взаємопов'язаних рішень у кримінальній справі, поділяють їх на слідчі (виражають поглиблену правоохоронну діяльність) та судові (завершують її). Процесуальні слідчі акти за змістом вони поділяють на дві групи: протоколи та постанови. Ними також виділяються обвинувальний висновок, пояснення, заяви, повістки, ділові й супровідні листи [4, с. 12-13]. Однак заяви і пояснення не належать до кримінально-процесуальних актів, які виходять від органів досудового розслідування, а ділові й супровідні листи слід віднести до інших процесуальних документів. Інші автори вважають, що одну групу процесуальних актів кримінального судочинства становлять протоколи слідчих і судових дій, у яких засвідчується факт провадження, зміст і результати слідчих і судових дій (протокол огляду, допиту, судового засідання), другу групу — рішення як акти правозастосування, що містять відповіді на правові питання і виникають при провадженні справи, та владні приписи щодо правових дій (постанови, ухвали, вирок) [5]. Ще інші автори залежно від змісту процесуальних документів класифікують їх на три групи: 1) акти, що фіксують хід і результати процесуальної діяльності (протоколи); 2) акти, які закріплюють рішення компетентних учасників кримінального судочинства; 3) інші документи

(письмові вказівки прокурора, повістки, окремі доручення) [6; 4, с. 17-18]. На нашу думку, ця класифікація неповна.

С.С. Тюхтенев здійснює класифікацію актів досудового розслідування за різними ознаками. Зокрема, він класифікує процесуальні акти-дії та акти-документи за суб'єктом, тобто залежно від того, ким здійснюються процесуальні акти-дії та складаються акти-документи. Тут він виокремлює три головні види: акти дізнання, акти досудового слідства, акти прокурорського нагляду. Процесуальні акти-документи поділяються ним на такі види: а) за формою — постанови, протоколи, обвинувальний висновок, доручення, повістки, листи, зобов'язання, вказівки прокурора, підписки; б) за призначенням — акти, які є засобом доказування; акти, які є засобом реалізації прав учасників кримінально-процесуальної діяльності; в) за характером — основні й допоміжні; г) за ступенем важливості завдань, які в них вирішуються — остаточні та попередні [7, с. 9-10].

П.А. Лупинська детально дослідила питання, пов'язані з класифікацією всіх процесуальних рішень, які приймаються на різних стадіях кримінального судочинства. Суб'єктами, які мають право приймати рішення у кримінальному судочинстві, вона вважає суд, суддю, прокурора, слідчого, орган дізнання та особу, яка провадить дізнання. Далі автор виокремлює колегіальні (приймаються судом) та одноособові (приймаються органом дізнання, слідчим, прокурором, а в деяких випадках слідчим та відповідають вимогам оперативності) рішення. За юридичною силою розрізняє рішення, що набрали та ті, що не набрали законної сили. За функціональними ознаками виокремлює: а) ті, що визначають виникнення й направлення справи; б) які встановлюють процесуальний стан учасників процесу; в) ті, що направлені на збирання доказів; г) які визначають застосування заходів процесуального примусу; д) ті, що направлені на реалізацію гарантій прав осіб, які беруть участь у процесі; е) рішення, що виносяться в результаті перевірки законності й обґрунтованості вироку, постанов; є) ті, що направлені на усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів; є) рішення касаційних і наглядових інстанцій [8, с. 26-39].

Л.Д. Кокорев, Д.П. Котов, З.Ф. Коврига класифікують процесуальні акти на основні та допоміжні залежно від сутності питання, яке вони вирішують. Основними процесуальними актами є ті, що відповідають на головні питання, які виникають у процесуальному судочинстві: чи є дані для порушення кримінальної справи, для притягнення особи як обвинуваченого, зупинення справи, складання обвинувального висновку, визнання особи винуватою у вчиненні злочину. До допоміжних процесуальних актів вони відносять протоколи слідчих дій, постанови (ухвали) про обрання запобіжного заходу, протоколи оголошення про зупинення попереднього (*зараз* — досудового — А.К.) слідства тощо [9, с. 20]. Думку цих авторів стосовно можливості поділу процесуальних актів на основні та допоміжні підтримує О.Р. Михайленко. При цьому він зазначає, що основні становлять підсумок

певної діяльності; ними закінчуються, як правило, стадії судочинства (постанова про закриття справи, обвинувальний висновок, вирок і т.д.); у них можуть вирішуватися також другорядні питання (наприклад, у вирокі вирішується питання про речові докази). Допоміжні акти забезпечують законне й обґрунтоване прийняття основного рішення, дають можливість учасникам процесу здійснювати свої права тощо; завжди передують прийняттю основного рішення [10, с. 18-19]. Слід погодитися з А.Я. Дубинським, який вважає, що класифікація актів правозастосування на основні та допоміжні, програмні та непрограмні може бути визнана цілком прийнятною для їх загальної характеристики при дослідженні в загальній теорії права, державного права, теорії управління. У сфері ж кримінального судочинства ... утворюються непередбачені ситуації, в яких прийняття маловажливого, на перший погляд, рішення може виявитися вирішальним для результату справи, виокремлення основних і допоміжних рішень навряд чи може бути визнано виправданим [11, 53].

У процесуальній літературі трапляється поділ рішень слідчого на обов'язкові та факультативні. До обов'язкових належать акти, які в обов'язковому порядку складаються за будь-якою справою чи з певної категорії справ (наприклад, постанова про порушення кримінальної справи), а до факультативних — ті, прийняття яких залежить від обставин конкретної кримінальної справи (повідстки, подання, опис майна тощо) [10, с. 19]. Вважаємо, що практично цінність такої класифікації не може бути значною хоча б тому, що заздалегідь важко визначити, які саме процесуальні рішення в обов'язковому порядку будуть прийняті у кримінальній справі. Рішення слідчого можна було б класифікувати на обов'язкові та факультативні залежно від того, досягненню яких завдань (обов'язкових чи факультативних) вони слугують у цій стадії кримінального процесу. Проте домогтися точності при такому поділі складно, оскільки одне й те ж рішення часто слугує досягненню і факультативного, і обов'язкового завдання.

Питання класифікації процесуальних актів досудового розслідування детально розроблені Н.Г. Муратовою. Зокрема, вона вважає за доцільне класифікувати кримінально-процесуальні акти за їх правовою природою (акти правозастосування та акти саморегуляції), за способом набуття юридичної сили (ті, що набули юридичної сили після їх санкціонування (затвердження) прокурором та ті, що набувають юридичної сили без їх санкціонування (затвердження) прокурором), за органами, які мають повноваження здійснювати ці акти, а також за характером їх дій (акти одноразової і тривалої дії) [13, с. 39-46].

Окремі автори залежно від етапів розслідування кримінальної справи пропонували розрізняти "початкові", "проміжні" та "завершальні" кримінально-процесуальні акти. Так, Л.М. Карнеева та Г.М. Генріхов зазначають необхідність визнання актів органів досудового слідства "проміжними рішеннями" для того, щоб знайти загальні для них особливості в доказуванні підстав рішень, що приймаються органами

слідства й дізнання [13, с. 74-75]. Дійсно, можна виокремити початкові та завершальні кримінально-процесуальні акти органів досудового розслідування. До завершальних можна віднести: постанову про закриття кримінальної справи (214 КПК України), обвинувальний висновок (ст. 223 КПК України), постанову про направлення справи до суду для розгляду питання про застосування примусових заходів медичного характеру (ст. 417 КПК України), постанову (ухвалу) суду про застосування примусових заходів медичного характеру (ст. 421 КПК України). Проте вважаємо, що всі акти органів досудового розслідування мають остаточний характер і ні один з них не може розглядатися як проміжний. Більш правильним буде погляд А.Я. Дубинського, який поділяє процесуальні рішення слідчого на стадії розслідування за часом їх прийняття на три групи: 1) початкові рішення; 2) рішення, що прийняті під час розслідування та 3) завершальні рішення. Рішення про порушення кримінальної справи або про виділення справи в окреме провадження виступають як початкові рішення. Водночас, акт порушення справи є завершальним рішенням самостійної стадії кримінального процесу, яка передує стадії розслідування. Завершальні рішення в стадії розслідування — це рішення про форму закінчення цієї стадії: про направлення справи до суду чи про зупинення справи. А.Я. Дубинський вважає, що рішення органу дізнання у справі, розслідування якої віднесено до компетенції слідчого, про направлення його для провадження досудового слідства як остаточний для органу дізнання не визнається таким для стадії розслідування [11, с. 56-57].

Зважаючи на те, що головне призначення будь-якої класифікації — показати найбільш істотні ознаки, властивості та характеристики предметів і явищ, передусім необхідно виокремити ті критерії розмежування кримінально-процесуальних актів, які допоможуть повніше зрозуміти і виявити їх особливості, властивості та характерні риси. Класифікацію процесуальних актів кримінального судочинства, які відрізняються між собою походженням, умовами формування і виконують різні функції у кримінальній справі, слід будувати так, щоб були максимально враховані всі кримінально-процесуальні акти, які складаються слідчим, особою, що провадить дізнання, прокурором, суддею. Природно, що охопити всі ці ознаки єдиною класифікацією, побудованою за однією підставою, занадто важко.

Виходячи з аналізу різних класифікацій процесуальних актів, пропонуємо таку класифікацію процесуальних актів кримінального судочинства: 1) залежно від суб'єктів, які мають право приймати рішення; 2) за формально-юридичним критерієм; 3) за структурою; 4) за способом фіксації інформації; 5) за функціональним призначенням; 6) залежно від стадій кримінального судочинства.

1. Грунтуючись на тому, що процесуальні акти слідства, прокуратури та суду утворюють єдину систему взаємопов'язаних рішень з кримінальної справи, їх можна класифікувати за суб'єктами, які мають право приймати рішення. Вважаємо, що згідно з цією класифіка-

цією можна здійснити такий поділ: а) акти слідчого — *процесуальні слідчі акти*; б) акти осіб, які провадять дізнання — *процесуальні акти органу дізнання*; в) акти прокурора, який особисто проводить окремі слідчі дії або розслідування в повному обсязі — *процесуальні акти прокурорського реагування*; г) акти судді — *процесуальні судові акти*. Слідчі та судові процесуальні акти відрізняються один від одного низкою ознак, у тому числі за суб'єктами, які мають право прийняти той чи інший процесуальний акт, а також за цілями та завданнями, на реалізацію яких вони спрямовані. Так, судові процесуальні акти виражають правову форму реалізації повноважень судді та суду, слідчі процесуальні акти — правову форму реалізації повноважень слідчого, а процесуальні акти органу дізнання — особи, яка провадить дізнання й органу дізнання. Судові кримінально-процесуальні акти, як правило, приймаються колегіально і лише в окремих випадках одноособово. Слідчі кримінально-процесуальні акти та акти органу дізнання завжди приймаються одноособово.

2. За формально-юридичним критерієм можна виокремити: постанову, протокол, обвинувальний висновок, ухвалу, вирок, касаційне подання, апеляцію, повістку, підписку, подання, вказівку прокурора, доручення тощо.

3. Процесуальні акти кримінального судочинства як акти правозастосування містять фактичну та правову частини. У фактичній частині викладаються обставини справи (суть, місце, час події, її учасники), у правовій — посилання на норми права, які слід застосувати при провадженні певної кримінальної справи, виклад висновку органу щодо конкретної справи. Фактична інформація викладається у вступній і описовій частинах, а правова — у мотивувальній та резолютивній частинах акта правозастосування. За структурою можна розподілити: а) акти, які містять всі чотири частини документа — вступну, описову (констатуючу), мотивувальну і резолютивну (наприклад, постанова слідчого про притягнення як обвинувачення); б) акти, що містять три частини: вступну, описово-мотивувальну, резолютивну (завершальну) (наприклад, постанова, вирок); в) акти, які містять дві частини: вступну й описову (наприклад, протокол), описову та резолютивну (наприклад, обвинувальний висновок); г) акти, які містять лише одну резолютивну частину (наприклад, резолюції "затвердити", "виконати", "довести до відома" тощо, накладені посадовими особами на відповідних документах).

4. За способом фіксації інформації в кримінальному процесі та криміналістиці можна запропонувати таку класифікацію документів: писемні (або текстові) документи; відео-, кіно-, фотодокументи; фонодокументи; графічні документи. Писемний (або текстовий) документ є матеріальним об'єктом, який містить, зберігає і передає певні результати розумової діяльності людини, що свідомо зафіксовані, за допомогою сполучення письмових знаків (літер будь-якого алфавіту, цифр), має певне змістове значення, виконаний рукописним, машинописним

або типографським способом, оформлений у встановленому законом порядку, має правове значення відповідно до чинного законодавства. Крім того, до писемних (або текстових) належать документи, зміст яких переданий не лише словами, але й умовними позначеннями (математичні символи, хімічні формули тощо). Словесне відображення фактів, процесів, явищ має низку достоїнств. Будь-яка думка виражається словами, а кожна грамотна людина здатна прочитати записаний текст. Записана інформація зберігається протягом довгого часу, вона зручна й економна для використання. Суттєві відомості при фіксації інформації відокремлюються від інших, що робить запис більш цілеспрямованим і зручним. Відео-, кіно-, фотодокумент є матеріальним об'єктом, який містить, зберігає та передає окремі результати багатолітньої діяльності людини, свідомо зафіксовані за допомогою технічних засобів (фото-, кіно-, відеоапаратури тощо), оформлений у встановленому законом порядку, має правове значення відповідно до чинного законодавства. До кінодокументів належать кіноплівки, мікрофільми, кінофотоплівки, діапозитиви, діафільми, до фотодокументів — фотографії, фотоплівки. Особливе місце серед сучасних науково-технічних засобів одержання, фіксації та зберігання змісту фактичних даних належить засобам і матеріалам відеозапису. Їх уміле застосування сприяє "запам'ятовуванню" інформації, за допомогою якої можливо встановити спосіб та умови вчинення злочину, учасників, час, місце і послідовність подій, що відбулися, та інші важливі для розкриття і розслідування злочину обставини. До науково-технічних засобів, які використовуються при провадженні розслідування, відносять систему загальнотехнічних, пристосованих і спеціально розроблених приладів, апаратів, устаткування, інструментів, пристосувань, матеріалів, методів їх застосування з метою виявлення, фіксації, вилучення, дослідження доказів для більш ефективного проведення розслідування та попередження злочинів [10, с. 53]. Отримані в результаті застосування відео-, кіно-, фотозйомки і звукозапису відео-, кіно-, фотодокументи сприяють утворенню ефекту присутності для осіб, які не брали участі у провадженні певних процесуальних дій. Цим досягається більш послідовне проведення в судовому розгляді принципу безпосередності. У зв'язку з поширенням відео-, кіно-, фотодокументів виникає проблема пояснювальних текстів до них. Безперечно, характер цих текстів виявляється на сприйнятті зображень учасниками процесу, особливо тими, хто не був присутнім при зйомці. Тому заради об'єктивності слід потурбуватися про відповідність пояснювальних надписів під фотографіями, а також титрів на відео- та кіноплівці. Такі тексти повинні підписуватись усіма учасниками слідчої дії.

5. Перспективною, на нашу думку, є класифікація процесуальних актів за їх функціональним призначенням, тобто, залежно від того, яка процесуальна функція опосередковує прийняття рішення. *Акти досудового розслідування за функціональним призначенням* можна класифікувати: 1) *ті, які визначають виникнення кримінальної справи*

(постанова про порушення кримінальної справи і прийняття її до свого провадження, постанова про виділення матеріалів із кримінальної справи); 2) які констатують залучення до справи учасників процесу та встановлюють їх процесуальне становище (постанова про притягнення як обвинуваченого, постанова про визнання особи потерпілою, постанова про визнання цивільним позивачем, постанова про визнання законним представником потерпілого (цивільного позивача, цивільного відповідача); 3) які направлені на збирання і дослідження доказів (постанова про проведення обшуку, виїмки, постанова про призначення експертизи, протокол огляду місця події, обшуку, виїмки, протокол допиту, протокол очної ставки, протокол пред'явлення особи/предметів для впізнання, протокол про відтворення обстановки та обставин події); 4) які забезпечують належну поведінку учасників процесу (постанова про застосування запобіжного заходу, постанова про привід, постанова про оголошення розшуку обвинуваченого, протокол затримання тощо); 5) що направлені на реалізацію прав і законних інтересів осіб, які беруть участь у кримінальному процесі (постанова про задоволення заявлених клопотань, протокол ознайомлення потерпілого з матеріалами справи тощо); 6) які забезпечують відшкодування матеріальної шкоди, завданої злочинцем, та можливу конфіскацію майна (постанова про накладення арешту на майно, вклади обвинуваченого тощо). Судові акти за функціональним призначенням можна класифікувати за такими критеріями: 1) які призначають справу до судового розгляду (постанова про призначення справи до судового розгляду); 2) які зупиняють провадження у кримінальній справі (постанова про зупинення провадження у справі (через хворобу обвинуваченого), постанова про направлення справи за підсудністю); 3) які направлені на повернення кримінальної справи на додаткове розслідування (ухвала суду (постанова судді) про направлення справи на додаткове розслідування (у зв'язку з суттєвими порушеннями кримінально-процесуального закону); 4) які закривають кримінальну справу (ухвала (постанова) про закриття справи (за відсутності в діянні складу злочину, за відсутності події злочину, у зв'язку з закінченням строку давності); 5) які забезпечують задоволення/відхилення заяв про відвід прокурора, судді, експерта (постанова про задоволення заяви про відвід прокурора); 6) які констатують постановлення вироку (обвинувальний або виправдувальний вирок); 7) які направлені на скасування чи зміну судових рішень (вирок апеляційного суду, постанова апеляційного суду, ухвала апеляційного суду, касаційне подання, касаційна скарга, ухвала касаційного суду); 8) які забезпечують виконання вироку (розпорядження про виконання вироку, постанова про звільнення від дальшого відбування покарання); 9) які забезпечують застосування примусових заходів (ухвала (постанова) про застосування примусових заходів виховного характеру, ухвала суду (постанова судді) про застосування примусових заходів медичного характеру).

6. Залежно від стадій кримінального судочинства і тих завдань, які вони вирішують, всі процесуальні акти можна поділити на вісім груп: 1. *Процесуальні акти стадії порушення кримінальної справи*: постанова про порушення кримінальної справи і прийняття її до свого провадження, постанова про відмову в порушенні кримінальної справи, протокол прийняття заяви про вчинений злочин, протокол явки з повинною; 2. *Процесуальні акти досудового розслідування (дідання і досудове слідство)*: постанова про притягнення як обвинуваченого; постанова про обрання запобіжного заходу; протокол прийняття застави; протокол допиту; протокол пред'явлення обвинувачення; постанова про оголошення розшуку обвинуваченого; постанова про усунення обвинуваченого від посади; протокол очної ставки; протокол відтворення обстановки й обставин події; протокол огляду місця події; протокол затримання; постанова про проведення обшуку; постанова про проведення виїмки; постанова про призначення експертизи; протокол ознайомлення обвинуваченого/підозрюваного з висновком експертизи; постанова про зупинення досудового слідства; обвинувальний висновок; повістка тощо; 3. *Процесуальні акти попереднього розгляду справи суддею*: постанова про призначення справи до судового розгляду; постанова про направлення справи за підсудністю; постанова про зупинення провадження у справі до розшуку обвинуваченого; постанова про зупинення провадження у справі у зв'язку з хворобою обвинуваченого; постанова про повернення справи на додаткове розслідування; постанова про зупинення кримінальної справи за відсутності в діянні складу злочину; протокол судового засідання попереднього розгляду матеріалів кримінальної справи суддею; ухвала про відміну санкції судді на взяття під варту та зміну запобіжного заходу тощо; 4. *Процесуальні акти судового розгляду*: постанова про порушення кримінальної справи стосовно нової особи; постанова про порушення кримінальної справи за новим обвинуваченням; ухвала про направлення справи для провадження додаткового розслідування; постанова про задоволення заяви про відвід прокурора; постанова про порушення кримінальної справи стосовно свідка, який дав завідомо неправдиві показання; ухвала суду про закриття справи; постанова судді про закриття кримінальної справи; обвинувальний вирок; виправдувальний вирок; протокол судового засідання тощо; 5. *Процесуальні акти апеляційного провадження*: постанова про попередній розгляд справи в апеляційному порядку; ухвала про поновлення строку на апеляційне провадження; ухвала про залишення без зміни постанови суду про закриття кримінальної справи; ухвала про скасування вироку і направлення справи на нове розслідування; ухвала про зміну вироку у зв'язку із застосуванням закону про менш тяжкий злочин; ухвала про зміну вироку у випадку пом'якшення покарання; протокол судового засідання в апеляційному суді тощо; 6. *Процесуальні акти стадії касаційного провадження*: ухвала (постанова) суду касаційної інстанції про залишення виправду-

вального вироку без змін; ухвала суду про скасування вироку, ухвали апеляційного суду і закриття справи провадженням за недоведенням обвинувачення; ухвала Судової колегії палати Верховного Суду про відміну вироку та апеляційної ухвали і направлення справи на новий судовий розгляд у зв'язку з суттєвим порушенням закону; постанова про відміну вироку та закриття справи; постанова про зміну вироку тощо; 7. *Процесуальні акти стадії виконання вироку*: повідомлення сім'ї засудженого про місце відбування покарання їх родичем; постанова про відстрочку виконання вироку; постанова про заміну одного виду покарання іншим; постанова про звільнення від відбуття покарання за хворобою; постанова про умовно-дострокове звільнення від покарання; постанова про направлення умовно засудженого до позбавлення волі з обов'язковим притягненням до роботи у місцях позбавлення волі відповідно до вироку; постанова про переведення з колонії особливого режиму до колонії суворого режиму тощо; 8. *Процесуальні акти провадження у виключному порядку*: ухвала апеляційного суду про скасування вироку і зупинення справи в порядку виключного провадження.

Таким чином, кожна з підстав класифікації виокремлює процесуальні акти, яким притаманні певні загальні групові властивості. Процесуальні акти кримінального судочинства: відрізняються між собою походженням, умовами формування і виконують різні функції у кримінальній справі; адресовані конкретному суб'єктові; застосовуються одноразово і не зберігають своєї дії після припинення конкретних відносин, передбачених певним актом; кожний процесуальний акт виконує певне, притаманне лише йому, завдання. Аналіз положень кримінально-процесуального закону дає підстави говорити як про родове поняття документа, так і про його окремі види (протоколи слідчих дій, протоколи судових дій, протокол особи, що провадить дізнання). Цим, на нашу думку, і визначається правовий зміст процесуального акта та його місце і значення в системі судочинства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 *Словник іншомовних слів*: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / Укладачі Л.О. Пустовіт та ін. — К.: Довіра, 2000.
- 2 *Ранганатан Ш.Р.* Классификация двоеточием. Основная классификация. — М., 1970.
- 3 *Белкин Р.С.* Курс криминалистики: Учеб. пособие для вузов. — 3-е изд., доп. — М.:ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2001.
- 4 *Процессуальные акты предварительного следствия*. — Волгоград, 1972.
- 5 *Советский уголовный процесс: Учебник* / Под ред. Л.М. Карнеевой, П.А. Лупинской, И.В. Тыричева. — М.: Юрид. лит., 1980.
- 6 *Томин В.Т., Якупов Р.Х., Дунин В.А.* Процессуальные документы, сроки и судебные издержки в уголовном судопроизводстве. — Омск, 1973.

7. *Тюхтенев С.С.* Акты предварительного расследования и основные к ним требования в советском уголовном процессе: Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. — М., 1972.

8 *Лупинская П.А.* Решения в уголовном судопроизводстве. Их виды, содержание, формы. — М., 1976.

9 *Уголовно-процессуальные акты: Учеб. пособие / Л.Д. Кокорев, Д.П. Котов, З.Ф. Коврига и др.* — Воронеж: Изд-во Воронежского государственного ун-та, 1991.

10 *Михайленко О.Р.* Складання процесуальних актів у кримінальних справах: Навч. посіб. — 2-е вид., доповн. — К.: Юрінком, Інтер, 2000.

11 *Дубинский А.Я.* Исполнение процессуальных решений следователя: правовые, организационные проблемы. — К., 1984.

12 *Муратова Н.Г.* Процессуальные акты органов предварительного расследования. — Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1989.

13 *Карнеева Л.М.* Доказывание в советском уголовном процессе и основание процессуальных решений // Советское государство и право. — 1981. — № 10.